

DOI : 10.33274/2079-4819-2022-76-1-16-24

JEL : O31

УДК 338.48 (477)

Лохман Н. В.,
д-р екон. наук,
доцент

Донецький національний університет економіки
і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського,
м. Кривий Ріг, Україна,
e-mail: lokhman@donnuet.edu.ua

Берідзе Т. М.,
д-р екон. наук,
доцент

Криворізький національний університет,
м. Кривий Ріг, Україна
e-mail: beridzet2016@gmail.com

Хаврова К. С.,
д-р екон. наук,
доцент

Донецький національний університет економіки і
торгівлі імені Михайла Туган-Барановського,
м. Кривий Ріг, Україна,
e-mail: havrova@donnuet.edu.ua

СИСТЕМАТИЗАЦІЯ ДЕСТАБІЛІЗАТОРІВ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ СФЕРИ ГОСТИННОСТІ

UDC 338.48 (477)

Lokhman N. V.,
Grand PhD
in Economic sciences,
Associate Professor

Mykhailo Tuhan-Baranovskyi Donetsk National University
of Economics and Trade,
Kryvyi Rih, Ukraine,
e-mail: lokhman@donnuet.edu.ua

Beridze T. M.,
Grand PhD
in Economic sciences,
Associate Professor

Kryvyiy Rih National University,
Kryvyi Rih, Ukraine,
e-mail: beridzet2016@gmail.com

Khavrova K. S.,
Grand PhD
in Economic sciences,
Associate Professor

Mykhailo Tuhan-Baranovskyi Donetsk National University
of Economics and Trade,
Kryvyi Rih, Ukraine,
e-mail: havrova@donnuet.edu.ua

SYSTEMATIZATION OF THE HOSPITAL SPHERE INNOVATIVE POTENTIAL DEVELOPMENT DESTABILIZERS

***Мета.** На основі вивчення наукової літератури ідентифікувати та систематизувати за макро-, мезо-, мікро-, нано- рівнями дестабілізатори розвитку інноваційного потенціалу сфери гостинності.*

***Методи.** У процесі дослідження використано: методи теоретичного узагальнення і порівняння (для характеристики думок окремих авторів щодо дестабілізаторів розвитку інноваційного потенціалу сфери гостинності), аналізу і синтезу (для систематизації мезо-дестабілізаторів інноваційного потенціалу), графічний (для побудови воронки впливу дестабілізаторів різних рівнів на розвиток інноваційного потенціалу сфери гостинності).*

***Результати.** На підставі проведеного дослідження думок низки авторів, які розглядають дестабілізатори розвитку інноваційного потенціалу сфери гостинності на макро-, мезо-, мікро-, нано- рівнями, визначено, що усі дестабілізатори інноваційного потенціалу на макрорівні є відображенням вітчизняної практики щодо розвитку інноваційного потенціалу у всіх сферах бізнесу. Ідентифікація мезодестабілізаторів інноваційного потенціалу*

© Н. В. Лохман, Т. М. Берідзе, К. С. Хаврова, 2022

дозволила виділити такі їх види: інтеграційні, інфраструктурні, матеріально-технічні, мотиваційні, стратегічні, конкурентні, ринкові, інституціональні, економічні, фінансові, інформаційні, правові, кадрові, оціночні. Щодо розглянутих мікродестабілізаторів, то вони повторюють мезодестабілізатори. До нанодестабілізаторів інноваційного потенціалу, які впливають на кадровий інноваційний потенціал сфери гостинності віднесено: низький професійний статус інноватора, відсутність матеріальних стимулів та умов творчої праці, відтік наукових кадрів. Систематизація дестабілізаторів зазначених рівнів, як перепонів розвитку інноваційного потенціалу сфери гостинності, дозволила констатувати, що дестабілізатори виступають як різні групи факторів (економічні, технологічні, структурні, інституційні тощо), які накладаються один на один, при чому дестабілізатори більшої масштабною рівня впливають на усі інші рівні.

Ключові слова: інноваційний потенціал, дестабілізатори, перепони, сфера гостинності, розвиток.

Постановка проблеми. Економічні перетворення, до яких прагне сьогодні Україна, потребують інноваційної спрямованості для вирішення існуючих соціально-економічних проблем, зокрема в сфері гостинності. Інноваційний потенціал має сприяти забезпеченню ефективного функціонування підприємств сфери гостинності, адже саме інновації здатні забезпечити конкурентоспроможність зазначених підприємств, покращити якість послуг та підвищити їхню ефективність. Але існують ряд перепон, які виникають на різних рівнях економічної системи, які гальмують формування та реалізацію інноваційного потенціалу сфери гостинності. У зв'язку з цим актуальним є ідентифікація та систематизація дестабілізаторів (перепон) розвитку інноваційного потенціалу сфери гостинності, які виникають на макро-, мезо-, мікро-, нано- рівнях.

Аналіз останніх досліджень. Визначенню макродестабілізаторів інноваційного потенціалу присвячені ряд наукових робіт: М. В. Гаман [2], С. М. Ганзюк [3], Т. І. Городиський [6, с. 278], С. О. Заїка [8, с. 95], Г. В. Семеніхін [12, с. 225], Л. Федулова [14, с. 51]. Такі автори як Ю. І. Головня, І. І. Шкуратова [5, с. 147], М. І. Грицаєнко [7, с. 55], О. І. Мілашовська, А. В. Грянило, М. М. Удуг [10, с. 433], В. Н. Овчинніков, Н. П. Кетова [11, с. 543], А. А. Трухляєва [13, с. 77], Т. І. Городиський [6, с. 282], розглядали мезодестабілізатори інноваційного потенціалу. Характеристиці мікродестабілізаторів приділяли увагу такі автори, як: М. І. Грица-

єнко [7, с. 55], Т. Г. Філософова, В. А. Биков [15], О. І. Мілашовська, А. В. Грянило, М. М. Удуг [10, с. 435], Л. С. Головкова [4], О. О. Захаркін [9, с.279]. Питання інноваційного розвитку сфери гостинності представлено в працях авторів: С. А. Бурий [1], О. М. Шаповаловой [77].

Мета статті. На основі вивчення наукової літератури ідентифікувати та систематизувати за макро-, мезо-, мікро-, нано- рівнями дестабілізатори розвитку інноваційного потенціалу сфери гостинності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Активізація інноваційних процесів у сфері гостинності залежить від наявного інноваційного потенціалу на окремих рівнях економічної системи (макрорівень — рівень країни; мезорівень — рівень регіону та галузі, мікрорівень — рівень підприємства, нано-рівень — рівень персоналу), в якій існують суб'єкти сфери гостинності та пов'язана з чинниками економічного, соціального, політичного та ін. характеру [16]. Непроста ситуація, яка характеризує сьогодні функціонування економічних систем зазначених рівнів обумовила наявність низки перепон або дестабілізаторів, які вимагають чіткого їх усвідомлення з метою швидкого їх вирішення.

Автори С. О. Заїка [8, с. 95], О. М. Шаповалова [16] розглядають такі перепони інноваційного потенціалу на макрорівні: відсутність фінансової підтримки наукових і дослідних установ з боку держави, відсутність достатньо сильної бази інституцій,

що контролюють раціональне використання інноваційного капіталу. С. М. Ганзюк [3] визначає наступні макродестабілізатори інноваційного потенціалу: недостатня координація між державним і приватним сектором у розробці пріоритетів науково-технічного та інноваційного розвитку і заходів їх реалізації; нестача бюджетного фінансування всіх форм наукової та інноваційної діяльності, інноваційної інфраструктури; відсутність скоординованої політики трансферу знань і технологій; високий рівень монополізації національного та регіональних ринків, домінування великих компаній сировинного сектора в групі лідерів вітчизняного бізнесу; застаріла технологічна структура основного капіталу в більшості галузей; низький рівень інноваційної культури і відсутність досвіду інноваційного підприємництва; збереження технологічного відставання в важливих монополізованих секторах економіки; зниження витрат на дослідження та розробки та поглиблення технологічного відставання країни; зниження стимулів для інноваційно-підприємницької діяльності малого і середнього бізнесу; зростання інфляції і криза світового фінансового ринку скоротять інноваційну активність підприємств, якщо не буде створено стратегічних програм уряду щодо інноваційної моделі розвитку; закріплення сировинної орієнтації економіки, якщо не будуть створені диверсифіковані кластери; скорочення доходів населення внаслідок інфляції перешкоджає розвитку споживання, в тому числі і інноваційних продуктів; скорочення державних соціальних програм, інвестиційних, уповільнення реформи в інноваційній сфері і освіти. Т. І. Гордиський [6, с. 278] виділяє фундаментальні перепони інноваційного потенціалу країни: не розроблено чіткого механізму торгівлею інтелектуальною власністю, зокрема створеної у державному секторі економіки; не розроблено механізму державного або приватного страхування інноваційних ризиків; не розроблено ефективних механізмів залучення фінансових ресурсів в інноваційну сферу; наявність надзвичайно великої кількості різноманітних Постанов та Розпоряджень

Кабінету Міністрів України, Указів та Розпоряджень Президента України, які тільки тимчасово врегульовують існуючі проблеми і є своєрідним «латанням дірок» в інноваційному законодавстві та встановлюють щораз нові правила гри в інноваційному бізнесі, що негативно впливає на суб'єктів інноваційної діяльності, особливо зарубіжних; значна кількість прийнятих нормативних актів носить декларативний та суперечливий характер. Г. В. Семеніхін [12, с. 225] розглядає такі перепони інноваційного потенціалу країни: дефіцит власних фінансових коштів і висока вартість запозичених коштів; складна і малоефективна система оподаткування; відсутність зв'язку між науково-дослідними і промисловими секторами економіки; відсутність відповідної бази і структур, необхідних для трансфера технологій, а також систематизованої інформації за цією темою; відсутність зацікавленості, як у держави, так і у підприємців у впровадженні інновацій. Л. Федулова [14, с. 51] наголошує на наступних перепонах та їх причинах: незапрошуваність інновацій, оскільки влада так і не сформувала відповідні інструменти для зацікавленості переважної частини господарюючих суб'єктів у результатах наукових розробок (державні закупівлі інноваційної продукції, технічні регламенти для створення технологічних коридорів, положення державно-приватного партнерства в науково-технологічній сфері та ін.); відсутність системи інститутів, що забезпечують функціонування економіки інноваційного типу в усіх її складових: організація й управління розробками, їхнє фінансування, маркетинг, комерціалізація тощо, і перш за все, мережу трансферу технологій від джерела знань — освіти та науки — до споживачів втілених у технологіях знань; низька платоспроможність населення, що породжує його нездатність платити більш високу ціну за більш якісну продукцію, через низьку продуктивність праці, що зумовлено зайнятістю в низькоукладних секторах виробництва; мала чисельність висококваліфікованих фахівців, здатних працювати в інноваційній сфері (відсутність стратегії масової підготовки ін-

новаційних менеджерів — їх лише недавно розпочали готувати на державному рівні, а також якісної системи перепідготовки державних службовців, керівників підприємств у сфері інноваційної економіки); відсутність ефективної й погодженої державної промислової й інноваційної політики — такої взагалі не існує. Гаман М. В. [2, с. 110–116] в своїх дослідженнях визначає наступні перепони, які перешкоджають інноваційному потенціалу України: нестача власних коштів, великі витрати на нововведення, недостатня фінансова підтримка держави, високий економічний ризик, тривалий термін окупності нововведень, відсутність коштів у замовників; недосконалість законодавчої бази; відсутність попиту на продукцію; відсутність кваліфікованого персоналу; відсутність можливостей для кооперації з іншими підприємствами і науковими організаціями; нестача інформації про ринки збуту; нестача інформації про нові технології; відсутність стратегії інноваційного шляху розвитку України, формування національної інноваційної системи, яка забезпечувала б його реалізацію; неналежне використання методів планування на всіх рівнях управління (системного аналізу, прогнозування); недостатній рівень інноваційної культури працівників органів державної влади. Усі визначені дестабілізатори інноваційного потенціалу на макрорівні є відображенням вітчизняної практики щодо інноваційного потенціалу у всіх сферах бізнесу.

Ю. І. Головня, І. І. Шкуратова [5, с. 147] визначає в якості мезодестабілізаторів такі фактори: відсутність структур, координуючих інноваційні процеси; низький рівень мотивації для працівників; відсутність внутрішньогосподарських науково-дослідних відділів; низьке матеріально-технічне забезпечення відсутність ефективної державної інноваційної політики та стратегії регіону (галузі); високий рівень конкуренції з зарубіжними виробниками; скорочення державної підтримки окремих секторів економіки; збільшення частки імпорту у окремих секторах економіки. М. І. Грицаєнко [7, с. 55] розглядає такі перепони: відсутність державної підтримки,

обмежений доступ до банківського кредитування, нерозвиненість венчурного та лізингового фінансування. О. І. Мілашовська, А. В. Грянило, М. М. Удут [10, с. 433] зазначає бар'єри інноваційного потенціалу: нестача фінансових ресурсів та застаріла матеріально-технічна база окремих секторів економіки; недосконалість законодавства, яке регулює інноваційну діяльність окремих секторів економіки; високий ступінь зносу технологічного обладнання, устаткування, матеріально-технічних засобів окремих секторів економіки; нераціональність методики оцінки ефективності інноваційної діяльності; відсутність ресурсів підтримки інноваційної діяльності для регіонів. В. Н. Кетова та Н. П. Овчинников [11, с. 543] представляє такі перепони в інноваційному потенціалі регіону: недостатня інформованість бізнес-структур про наявні інновації; низький попит на перспективні технології та інновації з боку реального сектору економіки; відсутність налагодженої системи підготовки персоналу; явне недовикористання потенціалу інноваційної інфраструктури регіону; відсутність налагодженої системи стимулювання і підтримки інноваційної діяльності. А. А. Трухляєва [13, с. 77] розглядає в якості перепон інноваційного потенціалу: нерозвиненість нормативно-правової бази інноваційної діяльності; недостатня кількість податкових пільг і субсидій для стимулювання інноваційної активності регіонів; низька конкурентоспроможність регіонів та галузей; відсутність ефективних механізмів взаємодії держави з підприємницьким сектором економіки; неефективна інтеграція наукової, виробничої та освітньої складових в структурі інноваційної системи; нерозвиненість інноваційної інфраструктури; недолік інформації про нові технології, ринках збуту. Т. І. Городиський [6, с. 282] надає власне бачення мезодестабілізаторів інноваційного потенціалу: економічна нестабільність у регіоні та країні, дефіцит фінансових коштів, загроза інфляції; відсутність чіткої політики сприяння розвитку венчурного бізнесу з боку держави; відсутність кваліфікованих спеціалістів у галузі інноваційного бізнесу; відсутність розвиненої мережі інфраструктури інноваційно-

го бізнесу. С. О. Заїка [8] визначає досліджувані перепони як групи факторів: економічні (нестача фінансових ресурсів, висока вартість нововведень, високий економічний ризик тощо); виробничі (нестача кваліфікованого персоналу, інформації про нові технології, ринків збуту тощо); інституціональні чинники (низький попит з боку споживачів на інноваційну продукцію, недостатня юридична ефективність законодавчих і нормативно-правових документів, нерозвиненість інноваційної інфраструктури, ринку технологій тощо).

Систематизація окремих груп мезодестабілізаторів надана в табл. 1. Згідно даних цієї

таблиці, різні автори акцентують свою увагу на окремих видах дестабілізаторів. Так більшість авторів приділяють увагу фінансовим дестабілізаторам. Такі групи мезодестабілізаторів як кадрові, інформаційні, інтеграційні, інфраструктурні, правові також визначені більшістю авторів. Інші групи факторів також розглядаються в досліджених публікаціях, тому важливість і значимість окремих груп дестабілізаторів не викликають сумнівів.

Наступний рівень досліджень дестабілізаторів — це мікрорівень, який передбачає дослідження перепон інноваційного потенціалу на підприємстві.

Таблиця 1.

Систематизація мезодестабілізаторів інноваційного потенціалу
(складено на основі [1, 5, 6, 7, 8, 10, 11, 13, 16])

Види мезодестабілізаторів	Автори						
	Ю. І. Головня, І. І. Шукурова	М. І. Грицаєнко, С. А. Бурій	О. І. Мілашовська, А. В. Грылло, М. М. Удуг	В. Н. Овчинников, Н. П. Кетова	А. А. Трухляева, О. М. Шаповалова	Т. І. Городиський	С. О. Заїка
інтеграційні	+	+			+		
інфраструктурні					+	+	+
матеріально-технічні	+		+				
мотиваційні	+						
стратегічні	+						
конкурентні	+				+		
ринкові				+			+
інституціональні	+	+					
економічні						+	
фінансові		+	+		+	+	+
інформаційні				+	+		+
правові			+		+		+
кадрові			+	+		+	+
оціночні			+				

Примітка: «+» — визначення автором мезодестабілізатора

М. І. Грицаєнко [7, с. 55] визначає такі фактори — мікродестабілізатори: відсутність державної підтримки, обмежений доступ підприємств до банківського кредитування, нерозвиненість венчурного та лізингового фінансування. Т. Г. Філософова, В. А. Биков [15] виділяє такі групи мікродестабілізаторів інноваційного потенціалу: економічні (низька забезпеченість фінансовими ресурсами,

недостатнє фінансування з боку держави, високі витрати на створення і впровадження інновацій, високий рівень економічного ризику, тривалі терміни окупності нововведень); виробничі (недолік кваліфікованого персоналу, недолік інформації про нові технології, брак інформації про ринки збуту, несприйнятливості організації до нововведень, брак можливостей для кооперування

з іншими організаціями, підприємствами та науковими організаціями); інші дестабілізатори (низький платоспроможний попит з боку споживачів на інноваційну продукцію, недостатнє законодавче і нормативно-правове регулювання інноваційної діяльності, недостатнє стимулювання інноваційної діяльності з боку держави, слабо розвинена інноваційна інфраструктура, нерозвиненість ринку технологій). На думку, Л. С. Головкова [4] та О. І. Мілашовської, А. В. Гряниці, М. М. Удута [10, с. 435] можливо виділити такі мікродестабілізатори: відсутність ефективного організаційно-економічного механізму управління; нестача фінансових коштів, що зумовлює пошук джерел фінансування та раціонального використання наявних за рахунок обґрунтованості вибору перспективних напрямів інноваційної діяльності підприємств; необхідність систематичного технологічного переоснащення виробництва сучасним обладнанням; підвищена ризикованість, зумовлена високою невизначеністю результату; неефективна робота маркетингової служби; недосконалість

мотивації персоналу. На нашу думку, запропоновані мікродестабілізатори розвитку інноваційного потенціалу сфери гостинності повторюють мезодестабілізатори.

Нами також виділені нанодестабілізатори інноваційного потенціалу, тобто це перепони, які впливають на кадровий інноваційний потенціал підприємства: низький професійний статус інноватора, відсутність матеріальних стимулів та умов творчої праці, вплив наукових кадрів тощо [9, с. 279].

Здійснивши аналіз дестабілізаторів інноваційного потенціалу сфери гостинності різних рівней, можемо констатувати, що перепонами інноваційного потенціалу сфери гостинності виступають різні групи факторів (економічні, технологічні, структурні, інституційні тощо), які накладаються один на один (рис. 1), при чому дестабілізатори більш масштабного рівня впливають на усі інші рівні, тобто на інноваційний потенціал підприємства сфери гостинності оказують вплив дестабілізатори макро, мезо та мікро-рівня і т.п.

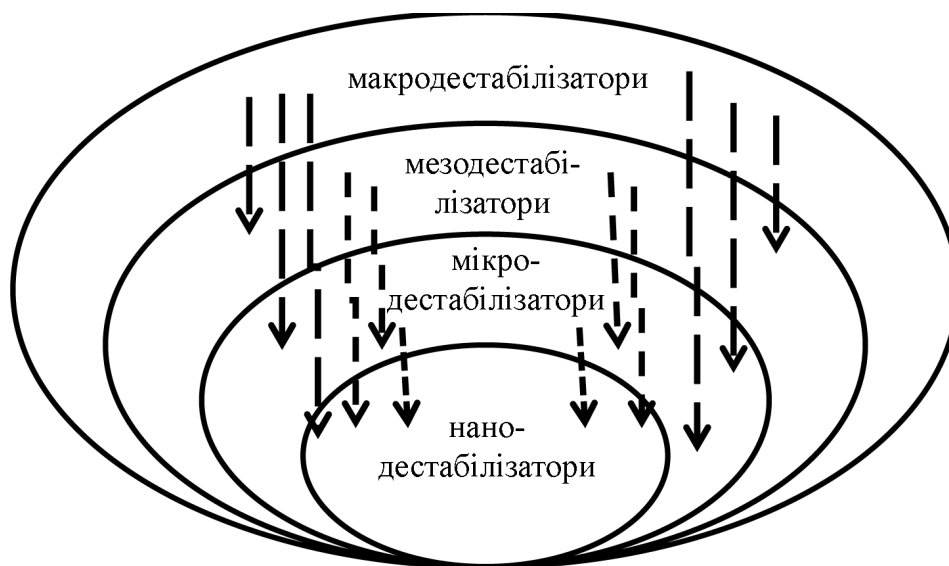

Рис. 1. Воронка впливу дестабілізаторів різних рівней на розвиток інноваційного потенціалу сфери гостинності (розроблено автором)

Висновки. Запропонована систематизація дестабілізаторів розвитку інноваційного потенціалу сфери гостинності базується на виділенні факторів, які є перепонами розвитку інноваційного потенціалу сфери гостинності на окремих рівнях економічної системи

(макро-, мезо-, мікро-, нано-) та характеризує різну природу їх походження (інституційну, стратегічну, ринкову, економічну, правову, матеріально-технічну, інфраструктурну, кадрову, інформаційну тощо). Перспективами подальших досліджень є визначення акти-

візиторів, як напрямів подолання дестабілізаторів розвитку інноваційного потенціалу сфери гостинності.

Список літератури

1. Бурій С. А. Інноваційний потенціал у сфері готельно-ресторанного бізнесу та туризму. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2014. № 5, Т. 2. С. 188–192.

2. Гаман М. В. Державне управління інноваціями: Україна та зарубіжний досвід: монографія. Київ: Вікторія, 2004. С. 104–131.

3. Ганзюк С. М. Визначення факторів впливу на формування інноваційного клімату в Україні на основі SWOT-аналізу. *Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка»*, 2013. № 5. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2013_5_33 (дата звернення: 20.10.2021).

4. Головкова Л.С. Сукупний економічний потенціал корпорації: формування тарозвиток : монографія. Запоріжжя: Вид-во КПУ, 2009. 340 с.

5. Головня Ю. І. Шкуратова І. І. Інноваційний потенціал як фактор економічного розвитку сільськогосподарських підприємств. *Вісник Кам'янець-Подільського національного університету*. 2012. Вип. 6. С. 145–148.

6. Городиський Т. І. Інноваційний потенціал: фактори впливу. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2007. Вип. 17.2. С. 276–284.

7. Грицаєнко М. І. Сутність та склад інноваційного потенціалу регіону. *Економіка розвитку (Economics of Development)*. № 4 (68). 2013. С. 52–57.

8. Заика С. О. Фактори формування інноваційного потенціалу підприємств. *Вісник ОНУ імені І.І. Мечнікова*. 2015. Т. 20. Вип. 6. С. 94–97.

9. Захаркін О. О. Інноваційна діяльність підприємства: теоретичний аспект. *Проблеми економіки. Економіка та управління підприємствами*. 2013. № 4. С. 274–280.

10. Милашовская О. І., Грянило А. В., Удут М. М. Інноваційний потенціал підприємств готельно-ресторанного бізнесу регіону. *Економіка і суспільство*. 2017. Вип. 8. С. 431–435.

11. Овчинников В. Н. Кетова Н. П. Системодополняющий эффект взаимодействия инновационного потенциала и институциональной среды региона. *Экономика региона*. 2016. Т. 12. Вып. 2. С. 537–546.

12. Семенихин Г. В. Инновационная деятельность в Украине: проблемы и пути их преодоления. *Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності*. 2014. Вип. 1 (10). Т. 1. С. 221–227.

13. Трухляева А. А. Сущность, условия и факторы формирования инновационного потенциала региональных хозяйственных систем. *Вестник Волгоградского государственного университета. Серия Экономика. Экология*. 2013. № 2 (23). С. 72–79.

14. Федулова Л. «Інноваційна пауза» та «Інноваційний парадокс» України. *Економіст*. 2011. № 10. С. 46–52.

15. Философова Т. Г., Быков В. А. Конкуренция. Инновации. Конкурентоспособность: учеб. пособие для студентов вузов / под ред. Т.Г. Философовой. Москва: ЮНИТИ-ДАНА, 2008. 295 с.

16. Шаповалова О.М. Інноваційна діяльність, як основа підвищення конкурентоспроможності готельного господарства. *Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля*. 2013. No 16. С. 224–228.

References

1. Buryi, S. A. (2014). *Innovatsiyni potentsial u sferi hotelno-restorannoho biznesu ta turyzmu* [Innovative potential in the field of hotel and restaurant business and tourism]. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu. Ekonomichni nauky* [Bulletin of Khmelnytskyi National University. Economic sciences], no. 5, vol. 2, pp. 188–192.

2. Hama, M. V. (2004). *Derzhavne upravlinnia innovatsiiamy: Ukraina ta zarubizhnyj dosvid* [Public Innovation Management: Ukraine and Foreign Experience]. Kyiv, Viktoriia Publ., pp. 104–131.

3. Hanzjuk, S. M. (2013). *Vyznachennia faktoriv vplyvu na formuvannia innovatsiino-ho klimatu v Ukraini na osnovi SWOT-analizu* [Determining the factors influencing the for-

mation of the innovation climate in Ukraine on the basis of SWOT-analysis]. *Elektronne naukovе fakhove vydannia «Efektyvna ekonomika»* [Electronic scientific professional publication “Effective Economics”], no. 5. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2013_5_33 (accessed 20 October 2021).

4. Holovkova, L. S. (2009). *Sukupnyi ekonomichnyi potentsial korporatsii: formuvannia ta rozvytok* [Aggregate economic potential of the corporation: formation and development]. Zaporizhzhia, KPU Publ., 340 p.

5. Holovnia, Yu. I. & Shkuratova, I. I. (2012). *Innovatsiinyi potentsial yak faktor ekonomichnoho rozvytku silskohospodarskykh pidpriemstv* [Innovative potential as a factor of economic development of agricultural enterprises]. *Visnyk Kamianets-Podilskoho natsionalnoho universytetu* [Bulletin of Kamianets-Podilskyi national university], no 6, pp. 145–148.

6. Horodysky, T. I. (2007). *Innovatsiinyi potentsial: faktory vplyvu* [Innovative potential: influencing factors]. *Naukovyi visnyk NLTU Ukrainy* [Scientific bulletin of NLTU of Ukraine], issue 17.2, pp. 276–284.

7. Hrytsaenko, M. I. (2013). *Sutnist ta sklad innovatsiinoho potentsialu rehionu* [The essence and composition of the innovation potential of the region]. *Ekonomika rozvytku* [Economics of Development], no. 4(68), pp. 52–57.

8. Zayka, S. O. (2015). *Faktory formuvannia innovatsiinoho potentsialu pidpriemstv* [Factors of formation of innovative potential of enterprises]. *Visnyk ONU imeni Mechnikova* [Bulletin of Mechnikov ONU], no. 6, vol. 20, pp. 94–97.

9. Zakharkin, O. O. (2013). *Innovatsiina diialnist pidpriemstva: teoretychnyi aspekt* [Innovative activity of the enterprise: theoretical aspect]. *Problemy ekonomiky. Ekonomika ta upravlinnia pidpriemstvamy* [Problems of the economy. Economics and business management], no. 4, pp. 274–280.

10. Mylashovskaia, O. I., Hrianylo, A. V., Udut, M. M. (2017). *Innovatsiinyi potentsial pidpriemstv hotelno-restorannoho biznesu rehionu* [Innovative potential of hotel and restaurant business enterprises of the region]. *Ekono-*

mika i suspilstvo [Economy and society], no. 8, pp. 431–435.

11. Ovchinnikov, V. N. & Ketova, N. P. (2016). *Sistemodopolnyayushhij jeffekt vzaimodejstviya innovacionnogo potenciala i institucional'noj sredy regiona* [System-complementary effect of interaction of innovation potential and institutional environment of the region]. *Jekonomika regiona* [Economy of the region], no. 2, vol. 12, pp. 537–546.

12. Semenihin, G. V. (2014). *Innovacionnaja deyatel'nost' v Ukraine: problemy i puti ih preodoleniya* [Innovative activity in Ukraine: problems and ways to overcome them]. *Teoretichni i praktichni aspekty ekonomiki ta intelektualnoi vlasnosti* [Theoretical and practical aspects of economics and intellectual property], no. 1 (10), vol. 1, pp. 221–227.

13. Truhlyaeva, A. A. (2013). *Sushhnost', usloviya i faktory formirovaniya innovacionnogo potenciala regional'nyh hozyajstvennykh sistem* [The essence, conditions and factors of formation of innovative potential of regional economic systems]. *Vestnik Volgogradskogo gosudarstvennogo ugiversiteta. Seriya Jekonomika. Jekologija* [Bulletin of Volgograd State University. Economics series. Ecology], no. 2 (23), pp. 72–79.

14. Fedulova, L. (2011). *«Innovatsiina pauza» ta «Innovatsiinyi paradoks» Ukrainy* [«Innovation Pause» and «Innovation Paradox» of Ukraine]. *Ekonomist* [Economist], no. 10, pp. 46–52.

15. Filosofova, T. G. & Bykov, V. A. (2008). *Konkurencija. Innovacii. Konkurentosposobnost'* [Competition. Innovation. Competitiveness]. Moscow, JuNITI-DANA Publ., 295 p.

16. Shapovalova, O. M. (2013). *Innovatsiina diialnist yak osnova pidvyshchenia konkurentospromozhnosti hotelnohoho hospodarstva* [Innovative activity as a basis for increasing the competitiveness of the hotel industry]. *Visnyk Skhidnoukrainskoho natsionalnoho universytetu imeni Volodymyra Dalia* [Bulletin of Volodymyr Dahl East Ukrainian National University], no. 16, pp. 224–228.

Objective. Based on the study of scientific literature, the goal of the research is to identify and systematize the macro-, meso-, micro-, nano-levels destabilizers of the development of innovative potential in the hospitality industry.

Methods. *In the process of the study the authors apply such methods as methods of theoretical generalization and comparison (to characterize the views of individual authors on the destabilizers of the innovative potential of the hospitality industry), analysis and synthesis (to systematize mesodestabilizers of innovative potential), graphic (to build a funnel of destabilizers at different levels on the development of innovation potential of hospitality industry).*

Results. *Based on the study of the opinions of a number of authors who consider the destabilizers of the development of innovation potential in the hospitality sector at the macro, meso, micro, nano levels, it is determined that all destabilizers of innovation potential at the macro level are a reflection of domestic practice in innovation in all areas. Identification of mesodestabilizers of innovation potential allows distinguishing the following their types: integration, infrastructure, logistical, motivational, strategic, competitive, market, institutional, economic, financial, informational, legal, personnel, and evaluation. As for the considered microdestabilizers, they repeat mesodestabilizers. The nanodestabilizers of innovation potential, which affect the personnel innovation potential of the enterprise include: low professional status of the innovator; lack of material incentives and conditions for creative work, outflow of scientific personnel. Systematization of destabilizers of these levels, as an obstacle to the development of innovative potential in the hospitality industry, allows stating that destabilizers act as different groups of factors (economic, technological, structural, institutional, etc.), which overlap, and destabilizers on a larger scale affect all others levels.*

Key words: *innovation potential, destabilizers, obstacles, hospitality industry, development.*

Надійшла до редакції 02.05.2022